

Amsterdam Amstelpark Orangerie
Zone2Source Residency
August/September 2021

A Room of One's Own

"Alas, laid on the grass how small, how insignificant this thought of mine looked; the sort of fish that a good fisherman puts back into the water so that it may grow fatter and be one day worth cooking and eating."

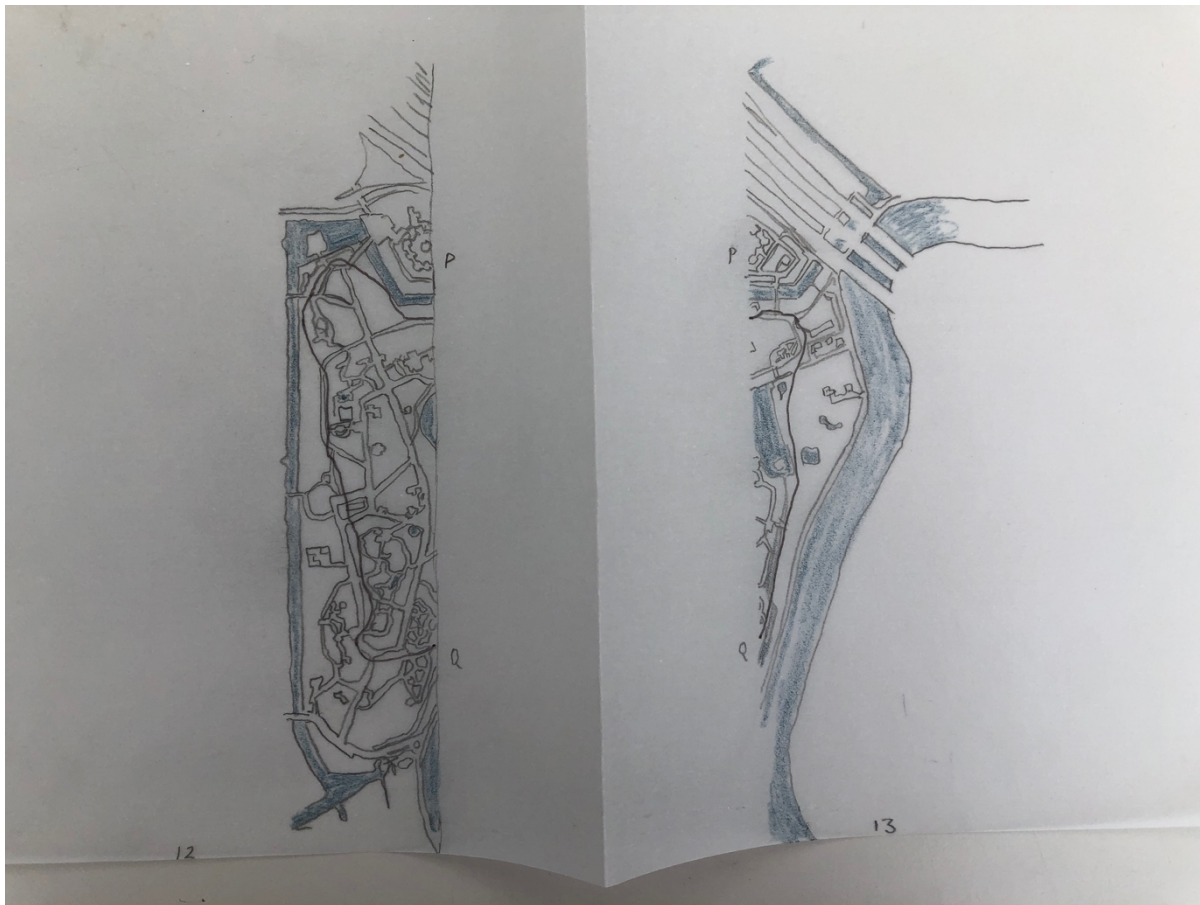
(Woolf, 2014 (1928), p. 4)

Op bezoek
Een plek om alleen te zijn
Nog wel dichtbij
Mijn thuis(-stad),
Ik dwaal, ik sta stil, ik kniel, ik draai me om,
En zo ga ik voort
Ik imiteer, ik boots na, ik mime
Een mimografie
In een tijdelijke kamer
voor mij alleen.

Soms volg ik de dagelijkse routes en routines die aan mijn raam voorbijgaan.
Sommige (on)zichtbare sporen, uitgezet door allerlei passerende lichamen, blijven onopgemerkt. Andere sporen vinden een plek langs de kant of in een eigen hoek.
Ik resideer in de orangerie, een kamer van glas, om voor een week of twee, door mezelf heen te kijken.

Mariken Overdijk (Performer/Kunstenaar/Onderzoeker)

Dag 1,
Oranjerie,
Amstelpark
Amsterdam,
30 augustus
2021

Reikhalzend
uitkijken
naar een
kamer voor
jezelf.
Om dan wát
te doen.
Om dan wat
te dóen.
Om dán wat
te doen.
Niets doen is
doen.
Ik heb een
sleutel van
een kamer in
de stad.

In een park, het Amstelpark. Een week lang (en nog wat) kan ik komen en gaan, komen en zitten, komen en doen in deze kamer. Het is een kamer van glas. Buiten is het licht. Boven mijn hoofd is het licht gefilterd. De schuiframen openen en sluiten automatisch. Alsof ze af en toe ook wat te zeggen hebben.

Ze openen de kamer.

Ze sluiten de kamer, een beetje.

De kamer is van huis uit open door al het glas. Muren van glas.

Een vloer van steen. Buiten vooral bomen, planten, struiken, binnen enkele potten.

Een lidcactus - Schlumbergera Cactaceae en nog vier andere planten in potten. Eén boompje is onder de glazen schuifdeur door gegroeid. Naar binnen. Iets met gele bloemen. Dat zoeken we later wel op.

Een kamer in een park in Amsterdam.

Een kamer waarvan de sleutel in mijn zak zit.

Wat te doen met zo'n kamer. Het is maandag. Op de fiets heb ik wat tassen meegebracht, een paar boeken. A Room of One's Own, My House, Thuis; filosofische verkenningen van het alledaagse, Tropismen, Architectuur en Landschap; rationele, formele en picturale encensering en het situatief ontwerpen, Stadsatlas Amsterdam; stadskaarten & straatnamen verklaard. En verder wat zaken om een kamer mee te vullen of leeg te houden of aan te kleden of te onderstrepen of uit te lijnen of op te meten. Een foto gemaakt van een vliegtuig. Een trein gehoord. Verkeer, auto's, gehoord.

Onderstrepen.

Benadrukken.

Naar buiten kijken.

Naar boven kijken.

Naar bomen kijken.

Loop in het park en kijk naar boven.

Naar de bovenkant van het park.

Niet van bovenaf maar vanuit je ogen, als je staat, loopt. Kijk zo boven je uit, langs de stammen.

Een kamer van glas.

Tussen de bomen in het park.

Wat definieert deze kamer.

De kozijnen die het glas in haar sponningen houdt (de spanning erin houdt), geeft betekenis aan deze kamer. Een kamer vol sponningen. Sponningen en kozijnen. Het glas spant zich, strekt zich uit en raakt alle kanten van het licht, tussen het voor-glas en het achter-glas. Nee. Achter het buiten-glas en voor het binnen-glas. Ik kijk van binnenuit door het glas naar buiten. Het glas is de wand. Het glas vangt elk beeld dat zich laat reflecteren. In deze kamer van glas wordt alles reflectie.

Het ding, het object, de massa laat zich makkelijk vangen door het weggenomen licht. Omdat het licht er niet door gaat maar stopt aan de rand.

Zoals bij het lichaam. Het licht stopt aan de lichaamsrand en daarbinnen begint

de donkerte. Nee. Het niet-licht. Alhoewel ik me zo voorstel dat er zich op epitheelniveau een roze schemer ophoudt. De 'twilight' zone van het lichaam.

Als deze kamer een huid zou hebben, dan zijn de wanden aan de binnenzijde het epitheel, de 'twilight'-zone.

De buitenkant van deze kamer voor jezelf, of deze kamer voor het eigen, is als een lichaam. Dat wat er zich binnen afspeelt definieert de kamer, nee, anders gezegd, de kamer van het eigen is van niemand, of van de persoon die de sleutel heeft, de toegang tot de binnenzijde van deze kamer. De kamer is een binnenzijde. Haar buitenzijde is niet persé zichtbaar. Haar buitenzijde kan buiten zijn. Een buitenmuur, buiten maar kan evenzogoed een binnenzijde zijn van een andersoortige binnenruimte.

De kamer is een binnenruimte. Deze kamer van het eigen, is als uitgangspunt misschien wel een binnenruimte, maar als deze kamer eenmaal betreden is, en de eigen, niet de eigenaar maar de gebruiker, jijzelf, ik, jij, iemand met een eigen, die de sleutel heeft gekregen om deze kamer te betreden en te gebruiken als eigen kamer, die kan de kamer een eigen kamer noemen, meer nog, een kamer voor je eigen. Deze binnen kamer gunt je eigen tijd en ruimte om te denken en anders naar buiten te kijken. Ofwel met je volledige postuur voor een open blootgesteld venster, ofwel met je postuur verscholen achter een blinde muur en je blik geschoven door een kiertje. Een kier naar de wereld. Een kier in de publiek ruimte, de buitenruimte, de openbare ruimte. Een kier die verklapt, verradt dat er een andere ruimte is. Een kier onthult een glimp van een ruimte die zich verborgen houdt. Die wellicht wat te nauw is om heel openbaar te zijn. Maar zich toch blootgeeft door middel van een kleine opening.

Een kier dus.

Een kier naar de buitenwereld.

Een kier ook naar de binnenwereld.

De kier als het fenomeen of het concept dat bestaat bij gratie van die twee uitersten.

Binnen en buiten.

Een herkenbar fenomeen.

En teken in de ruimte die een andere ruimte blootgeeft.

Een kier als belofte van een andere zijde. (Een andere wereld).

Vanuit een kier de wereld inkijken. Wie of wat kijkt er dan terug.

...

Kan een kamer van glas toch nog een kier herbergen.

Om naar een andere kant te kijken.

Naar buiten kijken.

Deze kamer van glas behoeft geen kier, zou je zeggen. Deze kamer kijkt zo ook wel van buiten naar binnen naar buiten.

Ruimte gerelateerde bewegingen. Gedragrestanten. Bewegingen van lichamen binnen en buiten. Het is een komen en gaan. Langs lopen. Weglopen. Binnenlopen. Buitenlopen. Vooruitlopen. Achteruitlopen.

Richtingen. Ik schreef ergens op: True Navigation. De ware, echte richting(nemen). Vanaf het moment dat

we uit stilstand ons lichaam bewegen, is er sprake van navigatie. Zoals een voertuig koers zet, zo is ons lichaam ons voertuig, dat dagelijks koers zet. Binnen en buiten.

Richtingen: *Op, neer, links, rechts, vooruit, achteruit, gewichtsverplaatsingen*

Verplaatsingen: *recht, rond, krom, hoekig, slingerend, bochtig*

Fysieke mogelijkheden: *invouwen, uitvouwen, buigen, knikken, verkleinen, vergroten, rekken, strekken, schudden, trillen, zwaaien, tollen, ineenkrimpen, versmallen, uitdijen, verlengen, ronddraaien, springen, balanceren, vallen...*

Ruimt gerelateerde verplaatsingen: *dichterbij, verderaf, onderop, bovenop, ergens tegenaan; leunen, schuren, wrijven, duwen, trekken, rollen, veren...*

Ruimte gerelateerd stilstaan: *Positioneren en stilstaan, dichterbij, verderaf, onderop, bovenop, ergens tegenaan*

Niet bewegen

Bijna niet bewegen

Zijn

Dit naar aanleiding van: *The Movement Alphabet–The Verb*. 2006 Ana Hutchinson Guest¹

Zitten is positioneren.

Schrijven is bewegen.

De benen gevouwen onder de stoel.

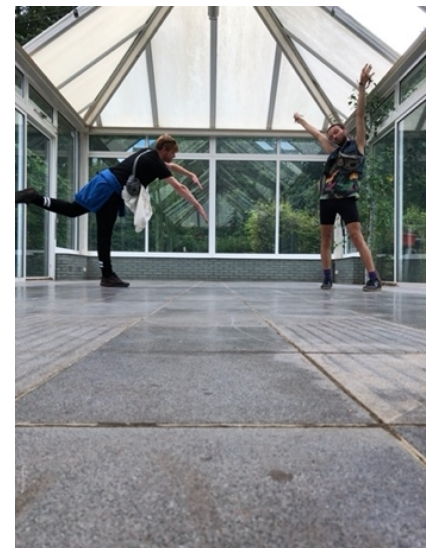
De nek/rug kromt zich en strekt zich, herpositioneert zich.

Let the neck be free for the back to lengthen and widen and the head to go forward and up²

Bezoekers. Voorbijgangers.

Passanten a. & b. Daniel & Danny uit Amsterdam Zuidoost. Ze zoeken een plek om een clip op te nemen met hun band. Ik vraag ze binnen. Ik neem een foto van ze ergens in de kas.

Op een plek waar normaal in de winter de planten staan. Door dat ze 'poseren' voor de camera (low-profile: mijn telefoon), ontstaat het beeld van een figuur, een lichaam, een ander lichaam dan het plantenlichaam dat nu buiten in een kuip staat. Daniel en Danny poseren met hun lichamen gedraaid en hun armen uitgestrekt. Ze doen geen planten na maar door de ruimte waar ze zich in bevinden doen ze me denken aan planten. De planten buiten, die in de zomer in de orangerietuin staan kijken naar binnen door het vensterglas naar deze passanten in zogenaamde nagebootste plantenposes.

Een vrouw in een kas. Een mens in een glazen huis in een park. Naakt voor het blote oog van de passant. Een naakt. Een plant. Een naakte plant.

De deuren zijn dicht. Af en toe schuift er een dakraam. Open en dicht. De vloer is betegeld met een soort granito plavuizen met op drie plekken afvoerputjes. Langs sommige randen van de kozijnen komt er wat naar binnen gekierd. Klaver, rolklaver & weegbree groeit langs een van de afvoerputjes naar binnen. Ik zie precies in het raster van het putje kleine groene nog niet geïdentificeerde blaadjes licht groen. Daar waar het licht valt komt het groen. Vocht is er al. Een grotere boom met gele trompetvormige bloemen groeit ook naar binnen. Het blijkt bij nader onderzoek een nicotine plant én giftig.

In feite zijn al deze 'kierders' ook gasten in deze kamer.

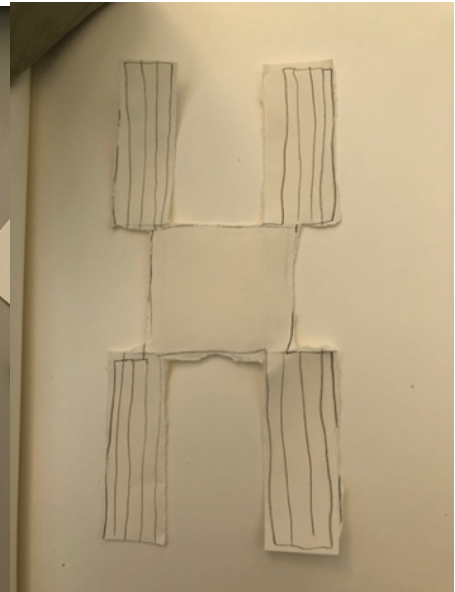
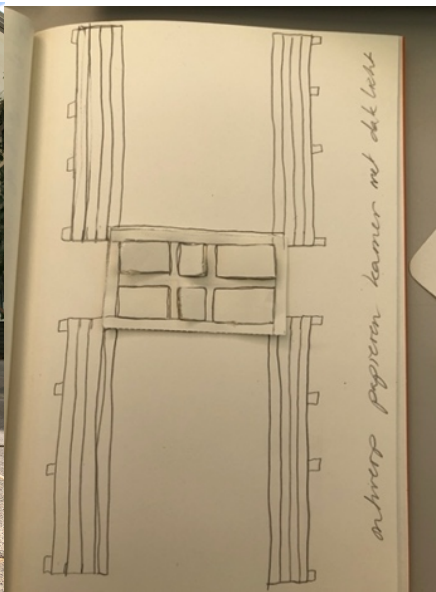
¹ <https://www.lodc.org/about-us/what-is-language-of-dance/the-movement-alphabet.html> (accessed: 31 August 2021)

² <https://connectingupthedots.com/2014/03/20/understanding-the-primary-directions-which-way-is-up/> (accessed: 22 September 2021)

P.S. Even een zisprong. Ik zocht een boek van iemand uit de 18e eeuw die schreef over; *Voyage autour de ma chambre*, (1794)³ & *Une expédition nocturne autour de ma chambre* (1825).

*...Then in 1790, while he was living in a modest room at the top of an apartment building in Turin, de Maistre pioneered a mode of travel that was to make his name; room-travel (1794, 2004, p. V).*⁴

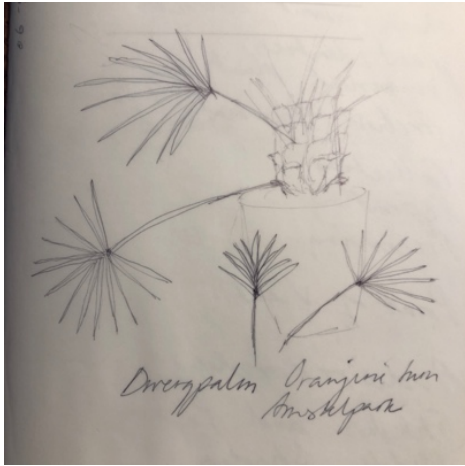
Ik puzzel me een weg door het concept kamerreis. De kamer als zelf reizend object. Opvouwbaar. Ontvouwbaar. Scheur uit, vouw en positioneer.

³ <https://www.theeverydayness.com/product/a-journey-round-my-room-xavier-de-maistre-1794-1871/> *A Journey around my Room*, (1794) Maistre, Xavier de, 1763-1852; Attwell, Henry, b. 1834, tr. (accessed: 22 September 2021)

⁴ <https://almabooks.com/wp-content/uploads/2016/10/Journey-around-My-Room-Excerpt.pdf> (accessed: 22 September 2021)

Dag 2, Oranjerie, Amstelpark Amsterdam, 31 augustus 2021

De planten staan buiten en ik zit binnen. Ik ben binnen. De deuren staan wagenwijd open. Voorbijgangers zijn welkom. De vloer is geveegd. Er is ruimte om binnen te komen, binnen te gaan. Beweeg heen en weer, loop wat rond, loop wat vierkant (Bruce Nauman⁵), meander, buig, vouw, draai, doe wat een lichaam doet.

Mimograveer.

Recht voor me een roodbruin gekleurde Yucca-achtige plant. Een stuk of vier stammetjes. Twee zijn er het hoogst. Eén net even iets hoger, iets langer. Zij strekt, reikt haar nieuwste blaâr recht naar boven om dan langzaam open te vouwen, uit te waaieren. Te zakken, zakken tot dit eerste blad de laatste is en onderaan de stam verwordt, verdort, en afvalt en zo een nieuw stuk stam (vrij)maakt.

Omhoog en vooruit! Klaar voor het verval!

Passant c. Jenny uit Iowa (USA), kwam binnen en maakte een mooie sprong in de oranjerie. Eerst stond ze stil. Ik vertelde haar over de planten die nu voor de zomer buiten staan en binnenkort, eind oktober, weer naar binnen zullen verhuizen. Ik nodigde haar uit om een plekje in de kas te zoeken waar binnenkort een plant terug zou kunnen/willen komen. Nadat ik haar de foto had laten zien die ik van Daniel & Danny had gemaakt (met hun uitgestrekte opgerechte lichamen), wilde ze nog een keer op de foto. Deze keer maakte ze een mooi sprongetje. Ze verliet de kamer met een glimlach.

Een alternatief. Een manier. Om in je omgeving te zijn.

Au milieu.

In het midden.

In het milieu.

Waar bevind ik mij.

In het midden van wat.

Vandaag midden in het park.

Een park in de stad.

Sirenes, treinen, vliegtuigen, snelwegverkeer, motoren.

Optrekkende motoren, aanzwellende sirenes.

Komend uit de verte langs de parkrand snellend, glijdend en verder weg of plotsklaps heel stil. Het doel bereikt. Hier om de hoek.

Passanten d., e., f. Anne, Félice en hond Lizzy uit Amstelveen.

Zo om de hoek en nog nooit eerder in het Amstelpark geweest.

⁵ <https://www.artforum.com/video/bruce-nauman-s-walking-in-an-exaggerated-manner-20235> (Accessed: 22 September 2021)

Passanten g. & h. Eigenlijk geen passanten in de zin van dat het mensen zijn die door het park heen lopen. Komen en verdwijnen. Claus en Kea. Claus is al veertig jaar hovenier hier in het park. Kea al 15 jaar vrijwilliger. Claus komt uit Amstelveen en Kea uit de Jordaan, Amsterdam.

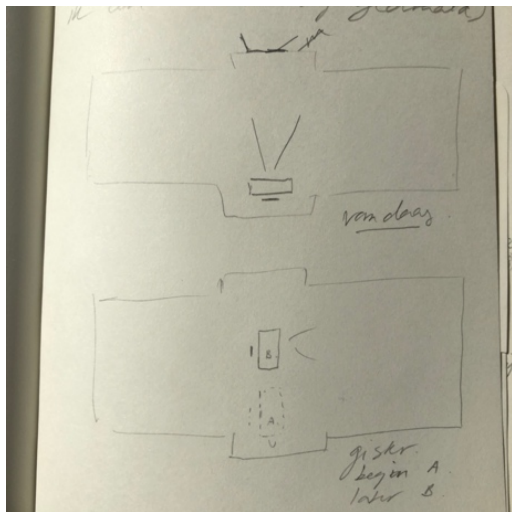
Ze willen wel op de foto bij de nicotineplant die naar binnen is gegroeid. Ik merk dat zodra ik mensen vraag of ze op de foto willen ze onrustig worden. Ongemakkelijk. Ze grijpen vaak automatisch naar hun haar of hun kleren en mompelen dat ze niet geschikt zijn voor een foto. Als ik zeg dat ze ook met de rug naar de camera mogen staan ontspannen ze en gaan overstag. Ik neem een paar foto's; vooral van het positioneren zelf. Toch een beetje als een plant die zich naar het juiste licht toe richt (niet de camera).

Passant i. Ingrid uit Diemen vindt een plek in de hoek op de vensterbank. Ze denkt dat ze als plant graag naar buiten zou willen kijken.

De zon komt door. Eksters trippelen op het schuine dak. De vogels lijken zich even teruggetrokken te hebben. Mensen in het park. Het is ook een manier van terugtrekken. Terugtrekken uit de straten en de huizen, de gebouwen en even een park inlopen. De paden liggen klaar om betreden te worden. Uitgestrekt, met lange lijnen en soms een slingeren vaak een lange bocht met kleine vertakkingen. Zijpaden. Hoofdlijnen. Gemaakt voor de menselijke maat. Het lichaam. Het bewegende lichaam. Met hier en daar een bankje om

even te gaan zitten kijken. Lopen en kijken. Zitten en kijken. Langslopen, afslaan, stilstaan. De dagelijkse gang van de parkganger. Een mimografie in urbaan groen. Ik zit aan een tafel in de orangerie.

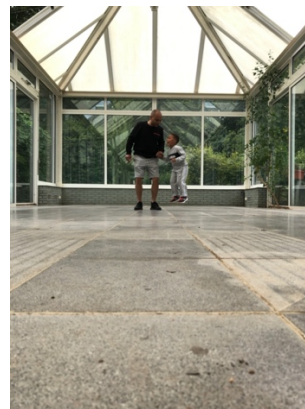
Sinds gister ben ik een kwartslag gedraaid.

Een rondje gelopen over de hoofdwegen. Het park laat je lichaam draaien en maakt je gang vloeiend. Bij terugkomst een paar nieuwe passanten.

Passant j. & k. Himnar & Davi Lucca uit Amstelveen. Ze willen heel graag op de foto en zij willen wel op een

plantenplek staan.

En springen.

Soms lijk ik net een vogel in een volière in het park. Tussen de planten en de bomen piept af en toe een mens tevoorschijn...of een ekster. Ik zit hier op een stoel en kijk naar buiten. Er vliegt een bij naar binnen. De dakramen zijn open dus de bij kan er ook weer uit. Er schreeuwt een kind in het park. En een vogel. Het lijkt wel of de vogel het kind imiteert. Er vliegt een vliegtuig over. Het lijkt wel of het vliegtuig de vogel imiteert. Ik eet een boterham. Ik ben van huis uit een mimespeler. Ik imiteer een kunstenaar in een

residentie in een park. Een imitatiekunstenaar. Het schreeuwende kind komt de oranjrietuin in lopen. Een klein jongetje met nog een kleiner meisje (zusje). De man zei, hier mag je niet naar binnen. Ik sprak hem niet tegen.

Nu de kas zich op papier beetje bij beetje vult met passerende/poserende mensen op plantenplekken/plantenposities, richt ik mijn blik op de planten buiten.

(Ik heb een zwart gymnastiekmatje op de grond gelegd om op te knielen als ik de foto neem steeds vanaf hetzelfde punt, namelijk het middelste putje in de vloer. Het is opmerkelijk dat sommige bezoekers zich niet echt bewust zijn van de plek waar ze hun voeten neerzetten. Ze gaan op het matje staan en laten daarbij een duidelijke stoffige voetafdruk achter. Zonder blikken of blozen. Maar dit terzijde.)

Passant l. & m. Filomena en Giancarlo. Een Nederlands–Italiaanse vrouw en een Italiaans–Ethiopische man. Ze willen heel graag op de foto en dan wel als een mediterrane plant. Giancarlo wil graag als bougainville die

buiten in de oranjerie tuin heel paars/roze staat te bloeien

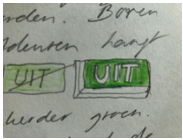

en Filomena als een Oleander, of nee toch liever een Lavendel. Die staat weliswaar niet in de oranjerie collectie. Die overleeft immers wel buiten en zal wel ergens in het park staan. Ach wat.

Vandaag had ik dit briefje op het raam gehangen.

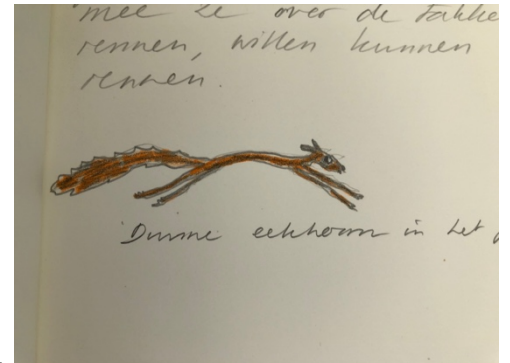

En ook weer weggehaald. Mensen komen zonder ook wel binnen.

heeft op vier plaatsen ook schuifdeuren die helemaal opengezet kunnen worden. Boven twee schuifdeuren hangt het bordje UIT: Wel wat donkerder groen. Ik vraag me af of de 'UIT'-bordjes 's nachts 'aan' zijn.

Bij aankomst waren er wat konijnen. Er wonen veel konijnen in het park. Gister zag ik ook een eekhoorn. In prentenboeken worden eekhoorns altijd vrij dik afgebeeld maar eigenlijk zijn het hele ranke beestjes. Vliegensvlug en heel licht. Dat moet ook wel gezien de souplesse waarmee ze over de takken rennen, willen kunnen rennen.

Dunne eekhoorn in het park.

Ik heb de ekster niet meer gezien vandaag. Zo tegen het middaguur worden de vogels rustiger. Je hoort ze wel maar je ziet ze niet zo fladderen. Wel wat vlinders en bijen en bromvliegen.

Passant w. Jurijn uit Amersfoort (en Den Haag) is op zoek naar het Glazen Huis. Ik lok hem eerst nog even naar binnen voor een foto. Hij zou graag een orchidee willen zijn als hij in een kas zou staan. (Het is opmerkelijk dat sommige passanten ongevraagd zich willen identificeren met een specifieke plant, ook al vraag ik dit niet van hen. Ik wil alleen maar dat ze een lege plek van een plant innemen in de kas.) Hij staat

mooi. Zo in het midden van de zijbeuk.

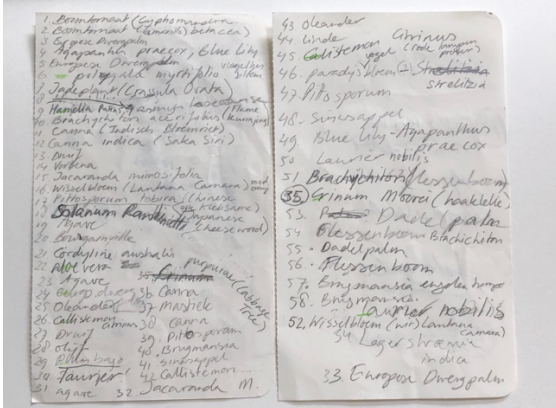
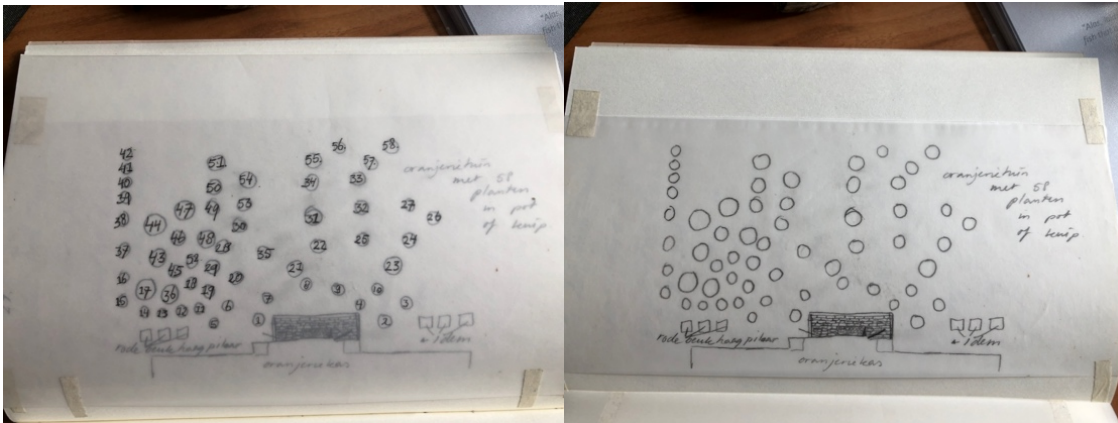
Passant s. & t. Jack en Sven. Terwijl ik aan mijn inventarisatie werk komen er twee jongens de Oranjerietuin binnen. Ze zijn van de hoveniersopleiding in Aalsmeer en doen een introductie excursie in het park. Of dat ik weet waar de vijver is. Ik beloof het te vertellen als ik een foto van ze mag maken in de kas. Sven en Jack

heten ze uit Aalsmeer. Het is prima hoor.

Ik vertel ze waar de vijver is. Ze bedoelen die kleine vijver hier achter de kas. Achter het achterplaatsje is een hoge brede haag (als afscheiding) en daar achter ligt een aangelegde vijver. Ik ben er gister wel even langsgelopen. Zo een jaren 70 ontwerp met van die ronde stenen waarover je door de vijver kan stappen (Of is het 'over' de vijver). *Stepping-stones*. Met van die kiezels in beton gegoten structuurtegels. De jongens hebben een vragenlijstje. Een hoveniersexcursie-vragenlijstje. Ik spiek en zie een vraag over kuuplanten. En over de stapstenen in de vijver.

Ik doe nog een poging om een verdere inventarisatie van de planten te maken. Zie hier:

Passant u. & v. Jesse en Wessel

Ondertussen komen er nog een paar hoveniersstudenten binnenlopen. Wessel uit Hoofddorp wil eigenlijk niet op de foto, maar als ik zeg dat hij ook met zijn rug naar de camera mag is het geen probleem. Jesse uit Noordwijk vindt meteen een plek naast de nicotineplant (*Nicotiana Alata*).

Ook hen wijs ik de weg naar de vijver. Het schijnt toch niet eenvoudig te zijn om een plattegrond te lezen. Eentje die niet zegt waar je je op dat moment bevindt en wat je volgende stap moet zijn. Immer geradeaus. *Take the first exit to the right*. Hoe laten we ons het liefst leiden. Linksaf, rechtdoor of dwalend zonder richting, zonder doel. Doelloos dwalen kan een doel op zichzelf zijn. Hé, ik hoor de eksters. Ze zitten in de bomen, maar ik heb die ene verformfaaide jonge ekster nog niet voor de deur zien staan.

Passanten x. Een hele groep zwermt door de tuin. Art & Science studenten van de KABK uit Den Haag bezoeken het Glazen Huis en dwalen wat door het park. Ik nodig ze uit om als groep een plantenpositie in te nemen, de lege plekken van de planten op te vullen. Niet iedereen gaat ervoor maar de meesten willen wel even gaan staan. Het is eigenlijk te onrustig om even een moment te nemen en om iets verder te gaan dan een snel snapshot. Als ik later de foto terugzie zie ik wel iemand die overduidelijk iemand die poseert. Haar armen uitstrekt als een soort takken. Een pose als plant inneemt. De rest formeert meer als groep. Met de handen in de zakken (alsof je je takken met bladeren in de grond stopt of ergens tussen je wortels schuift). Het positioneren wordt een opstelling.

Ze zijn meer geïnteresseerd in mijn werktafel met de schets van de ekster die ik vanochtend heb gemaakt en de plasticine vogel

Er is ook iemand die zijn oog laat vallen op een van de notitieboekjes met het opschrift TRUE NAVIGATION, met op de eerste pagina een tekening van het Zenith. Zenit of Zenith, via het Latijn ontleend aan Arabisch الرأس سمت (samt al-ras)⁶, de 'richting van het hoofd', waarbij de *m* in het Latijn per abuis als *ni* werd gelezen. Zenit als het hoogste punt van de hemel gezien vanuit het punt waar de waarnemer staat. Het is dus het punt recht boven de waarnemers hoofd. Wikipedia verwijst naar de bron van deze informatie uit de etymologiebank.nl; Zenit - toppunt, ontleend aan middeleeuws Latijn cenit, senit. NB Mogelijk onder volks etymologische invloed van Latijn sēmita 'zijspoor, pad'.

Een Zenit is dus iets wat met je meereist.

Ieder een eigen Zenit. Als je je blik naar boven richt, naar je eigen Zenit van dat moment, en je daarnaar blijft kijken terwijl je gaat, vind je wellicht je pad (of zijspoor).

Ondertussen komt er buiten achter de ramen op een zijpad een kinderpartijtje langs gerend.

⁶ <https://en.wikipedia.org/wiki/Zenith#Angle> (accessed 23-09-2021)

Gillende enthousiaste kleuters. Waarschijnlijk een speurtocht. Er verschijnt (en verdwijnt) een kleine piraat. De eksters worden er zeer opgewonden van. Ze gillen lustig mee. Of eerder een kwetterkleppen of kraaien. Kraaien van plezier. Dat is immers ook wat de kinderen doen.

Passanten y. & z. Yetske & Jelger, nog twee verdwaalde hoveniers studenten. Twee die wel degelijk de kuipen bestuderen. “Oh, dit is dus een kuip”, zegt er een.

Ha, de ekster is weer gesignaleerd en komt tevoorschijn. Hij is supernieuwsgierig. Ik had de deur dicht en stond zelf in de Oranjerietuin om de planten te determineren. Toen hipte hij weer voor de deur langs en keek naar binnen. Toen keek ie om zich heen alsof hij iets of iemand zocht (mij, dacht ik hoopvol). Ze kijken altijd om zich heen. Waakzaam. Altijd beducht voor een potentiële aanvaller.

Ik had eigenlijk even mijn tafel moeten verplaatsen. Ik ben er nog niet aan toe gekomen. Ook staat ie nu best wel goed. Met mijn rug naar de achterplaats, backstage, en de open deur recht voor me.

Alles is te overzien. Alles is te overzien. In één blik. Ook ik ben waakzaam. 58 potten, kuipen, planten buiten in de oranjerie. Dat zijn dan de serieuze kandidaten voor het publiek. Een vrouw meteen man en hond komen de tuin in. "Oh, wat een grote potten", zegt de vrouw. "Vetplanten", zegt de man. De vrouw blijft staan bij plant nummer 58. Een plant met grote geel/roze trompetvormige bloemen. De engelentrompet, *Brugmansia suaveolens* ook wel engelentranen genoemd. "Als je het poeder van die bloemen opsnuift ga je eraan", zegt de vrouw. De man knikt.

Twee dames lopen langs net als ik op de drempel sta. Eén wil wel binnenkomen.

Passant B. Rachel uit de rivierenbuurt.

Ze zoekt een plek naast de nicotine plant. Ze houdt van planten.

Als ze weer naar buiten loopt, vraag ik haar of ze een voorkeursplant heeft hier in de tuin. Ze kijkt de tuin rond. “Waarmee ik me identificeer?”, zegt ze. De Agapanthus. Omdat de plant zelf laag is zoals ik me ook graag in de menigte ophoud, maar er ook af en toe boven uit wil schieten, zoals de bloemstengel uit deze plant omhoog groeit met boven in een blauwe bloemtros. “Met mijn kop boven het maaiveld uit”, zegt ze. “Rachèl met accent grave graag”.

Dag 4, Oranjerie, Amstelpark Amsterdam, 2 september 2021

Het is alweer laat in de middag als ik hier arriveer. Nog net op tijd om Claus te spreken. Er zijn nog een paar onopgeloste (of on-ingeloste) determinaties te bespreken. Ook wil ik hem nog vertellen over het naambordje op de kuip bij de verkeerde plant. Ik heb de plant waar het bordje bij hoort namelijk ontdekt. De *Lagerstroemia indica*. Hij is er blij mee, lijkt het. Vandaag rijdt het treintje door het park. Het toetert als het langskomt achter de bosjes. Ik heb mijn plantenlijst bijna compleet. De posities buiten zijn min of meer in kaart gebracht. Ik heb nu alle namen van de buitenplanten gevonden. Ze lijken me minder vreemd. Alhoewel sommigen dezelfde naam hebben maar zo op het eerste oog niet echt op elkaar lijken. Ze zijn in een andere staat. Wellicht ligt dat ook aan hun leeftijd. Ze lijken qua omstandigheid toch gelijk te zijn. Evenveel warmte, regen, wind, zon etc. Maar de een bloeit of heeft dat net gedaan en de ander heeft geen enkele bloem. Slechts wat schorsige wratten op de takken.

Een ander stadium van hun leven, van hun seizoen, van hun momentum. Of zijn dat de zaaddozen. Op de takken? Wat weet ik er eigenlijk van. Hoegenaamd niets. Niet gehinderd door enige kennis observeer ik voort. De zon schijnt, het is heerlijk weer, twintig graden met een licht briesje. De bladeren van de planten buiten (de kuipplanten wel te verstaan) laven zich in het zonlicht.

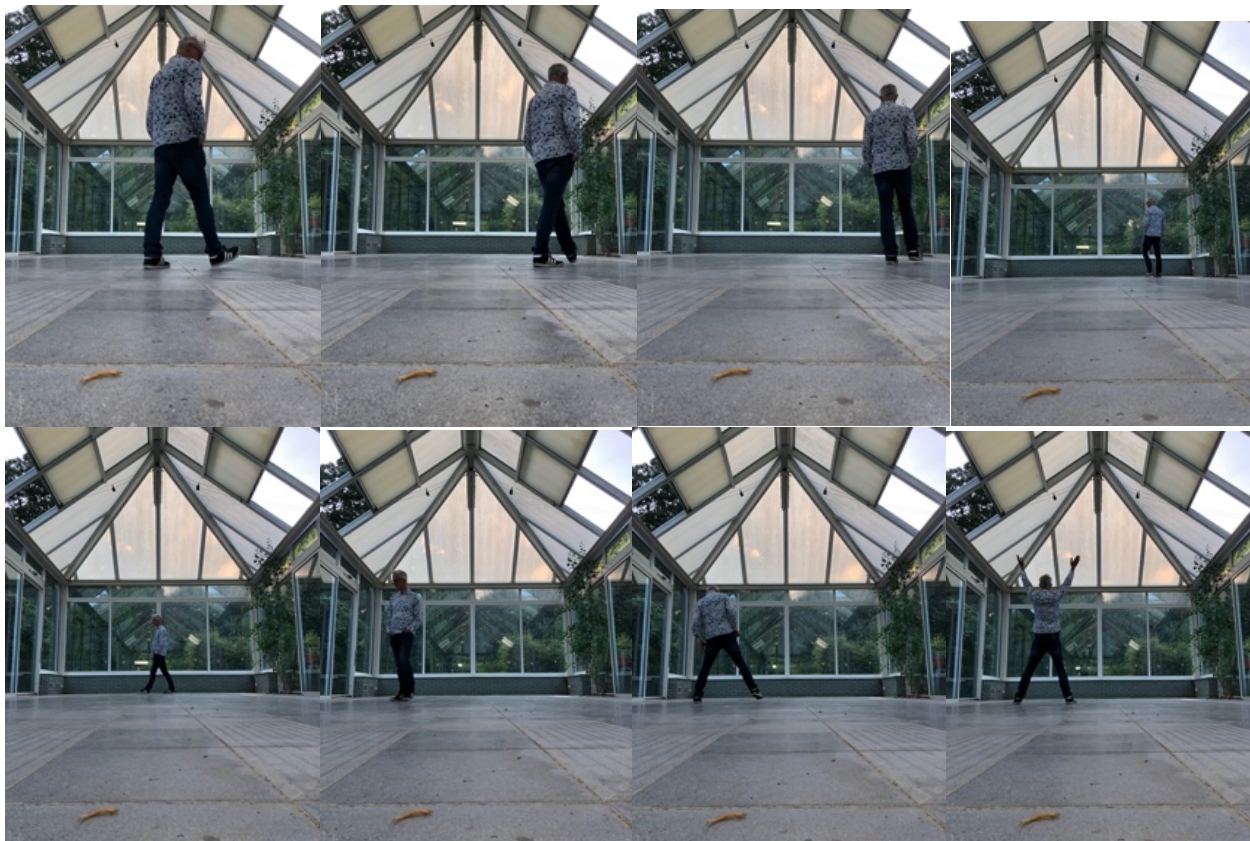
De eksters kraaikwetteren rondom de kas. Krassende poten op het dak. De koolwitjes vlinderen vluchtig zacht door het rest-luchtruim tussen de planten. Scherpe bladeren en takken ontwijkend. Buiten het park raast het drukke verkeer. De avondspits is ingezet. Toen ik net aankwam vanmiddag en ik mijn fiets even buiten had laten staan (ik zet hem nu steeds binnen in de kas) sprong die brutale ekster er bovenop. Onbevreesde jeugd.

Er lopen weer een paar passanten de oranjerietuin in. Af en toe passeren mensen maar ze blijven op afstand. Er is geen nieuwsgierigheid vandaag. Of onbevreesdheid zoals bij de ekster. Er piept iets. Een vogel. Een trein. Een vliegtuig. Er fladdert een vlinder naar binnen. Naar binnen en dan naar buiten komend blijkt er ineens een glazen wand tussen binnen en buiten te zijn. De kamer lijkt buiten. Van buiten kijk je naar binnen. Maar naar binnenkijken is toch wat anders. Dan binnenkomen. Naar binnen gaan. In het Nederlands zeg je: even binnenlopen bij iemand. Mooi gezegd. Mag ik even binnenlopen. Juist dat behelst dat je gewoon even aanwipt. (Nog zo'n term). Binnen zonder kloppen. Zoals in dat liedje.

Ze kwam binnen zonder kloppen en ging weg zonder een woord. (Van de band, De Dijk).

Er ontbreekt nog een plant of twee op mijn lijst. Hé de lidcactus is terug op zijn afgebladderde tafeltje. Ik zie het nu pas. Hij kijkt naar me. Als je lang genoeg ergens zit gaat alles vanzelf naar je kijken. Terugkijken. Kijken zonder kloppen. Soms schrijf ik gewoon door. Kijk maar. Ik ben de artist-in-residence. Een artiest in een lege planten kas. Om naar te kijken. Of om aan te vragen: Bent u kunstenaar? En slaapt u hier?

Passant A-1. t/m 8. Michel loopt een cirkel om uiteindelijk zijn takken uit te slaan.

Sirenes op de weg. Het zonlicht zakt, wordt blauwer. De ochtend hoort blauw te zijn maar hier is niet alles zoals het hoort. Maar ook *gouder*, daar waar het de bladeren raakt. Je ziet de planten nog een laatste restje warmte van deze dag in zich opnemen. Zoals je kan zitten in de gloed van de avondzon. Zo nog het laatste licht van de dag tot je nemen voor de nacht aanvangt en de dag alweer voorbij is. Is dag iets wat licht is? Overdag klinkt zo 'licht'. De lucht wordt al fris maar de laatste zonnestrallen zenden nog wat warmte. Op je huid. Door je opperhuid, onder je huid. Onderhuids genoeg van het einde van de dag. Een vliegtuig. Nee, het was een trein. Korter en feller.

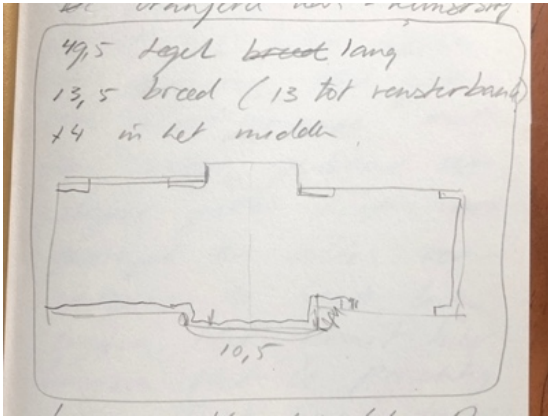
Even iets anders tussendoor: Over een tastend zoeken naar zelfverheldering beschreven door Joep Dohmen in een essay over Michel de Montaigne.

De Franse term *essai* is afgeleid van *essayer*, wat 'pogen, proberen' betekent. Het woord heeft ook verwantschap met het Latijnse *exagium*, dat 'examen' of 'beproeving' betekent. De verzameling *Essays* als geheel kan gezien worden als een poging van Montaigne, een persoonlijke proeve om zichzelf te verhelderen. Deze proef is geen filosofisch traktaat, geen leerboek, geen wetenschap, maar eerder een gesprek met de lezer, op het grensvlak van literatuur en filosofie.

In dat voortgaande 'gesprek', dat in feite een monoloog is maar waarin de lezer wel voortdurend betrokken wordt, verkent Montaigne steeds zijn eigen visie op een stukje van het leven. Zijn onderwerpskeuze of zijn betogen kennen geen overkoepelende gedachte, en wie na lezing van alle *Essays* een weloverwogen, allesomvattende visie op het leven verwacht, komt bedrogen uit. De teksten bevatten allerlei tegenspraken, ze zijn grillig en dikwijls is er niet al te veel onderling verband. Dat komt ook doordat Montaigne steeds nieuwe invallen en gedachten invoegt bij al eerder geschreven essays, zonder de rest van het betoog aan te passen. Zijn denken krijgt zoiets frivools, iets springerigs. (Dohmen, 2011)

'We moeten een achterkamer voor onszelf apart houden, om daarin volkomen ongestoord onze eenzaamheid en onze afzondering te cultiveren en ons werkelijk vrij te maken. In deze ruimte moeten wij dagelijks het gesprek met onszelf aangaan, een zo persoonlijk onderhoud dat geen enkele relatie of omgang met de buitenwereld dit kan verstoren [...] Wij hebben een ziel die tot zichzelf kan inkeren en zichzelf gezelschap kan houden, zij heeft flink wat te bestormen en verdedigen, te geven en te nemen.'

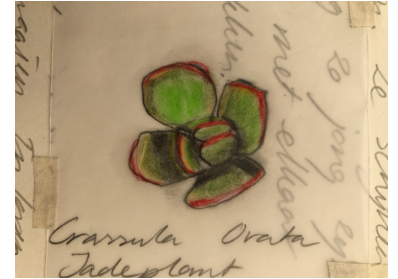
(de Montaigne, 2005, p. 313/314)

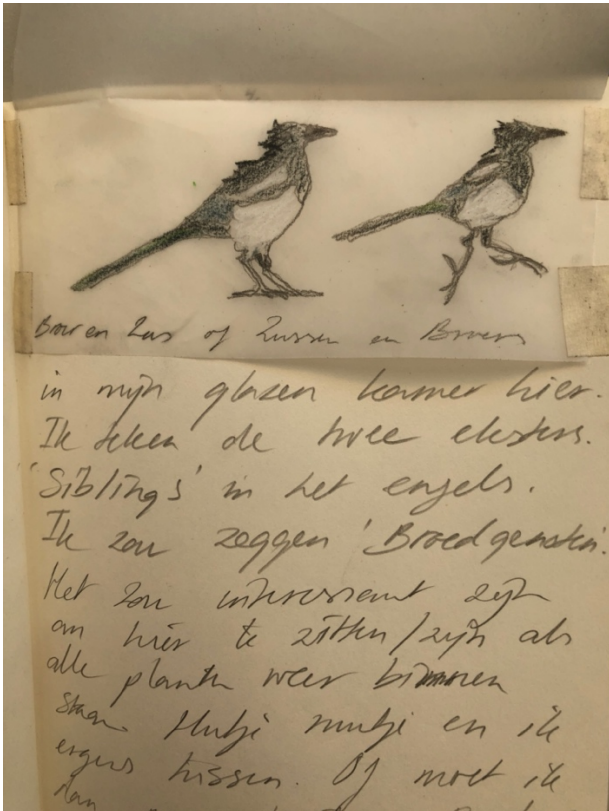
Dag 5, Oranjerie, Amstelpark Amsterdam, 3 september 2021

De oranjeriekas. Kunststof kozijnen. Kunststof dak. De ramen rondom zijn wel van glas. Aan de zijkant bij het hekje naar het achterplaatsje liggen ineens allemaal potscherven. Van die oranjebruine die je dan onder in een pot doet voor de afwatering. Terracotta. Gekookte aarde? Een plantenpot dus. Achter het hekje liggen ook scherven. Het lijkt wel alsof iemand met een woest gebaar een stapel potten heeft omgetrapt en alles heeft laten liggen. Het waait hierbinnen. Het is prachtig weer. Al echt zonnig herfstweer met een warme zon en een

frisse mist-dauw vochtige wind.

De ekster nog niet gezien. Ik hoorde wel verderop in het park toen ik een rondje (hard)liep een paar eksters. Misschien zat hij ertussen. Iemand zei dat het wellicht broer en zus zijn. Of zussen of broers. Ze schijnen als ze nog zo jong zijn wel vaker met elkaar op te trekken als ze het nest hebben verlaten. Twee jonge mannen lopen door de oranjerietuin. Ze zwaaien. En lopen weer verder. Ik onderneem geen stappen om ze binnen te halen. Ik peins nog wat in mijn glazen kamer hier. Ik teken de twee eksters.

'Siblings' in het Engels. Ik zou zeggen 'broedgenoten'. Het zou interessant zijn om hier te zitten/zijn als alle planten weer binnen staan. Hutjemutje en ik ergens tussen. Of moet ik dan juist buiten gaan zittenzijn. De tuin in. Komen er dan passanten door de ramen kijken naar de planten. En hoe lopen ze dan door de tuin waar de potten/kuipen nu staan. Ik zou de plekken kunnen markeren voor de winter. Als de planten weer vertrokken zijn. Dat ik hun plek dan benoem. Herinner. Warm hou voor het volgende seizoen. (Een seizoenkaart.) Zouden de planten, zouden ze als ze zo met zijn allen binnen staan, weer verlangen naar het buiten zijn. Het naar buiten gaan. Zouden ze een voorkeur hebben

naast wie ze willen staan. De rode wisselbloem naast de witte? De Aloë Vera naast de Agave of misschien liever naast de druif. Wie zal het weten. Hé, de ekster. Hij zat even op het randje van het opengeschoven dakraam. Zijn harde nagels verraden hem. Ze tikken en krassen op het kozijn. Het wordt drukker. Een paar heren met dames in rolstoelen. De rolstoelen kunnen helaas de kas niet in, maar de heren willen wel graag poseren. Ze gaan er helemaal voor.

Passanten Z-1. & Z-2. & Z-3. Joris uit Amsterdam-Zuid. Gabriel uit Mexico-City en Jan uit Amsterdam-Centrum.

Ik denk dat Jan de plant die nog in de kas staat is of doet of wordt. Of de lidcactus. Hij gaat er zo mooi bij liggen. Gabriel zit op zijn hurken met zijn handen opengeklapt. Een soort Agave. En Joris hangt aan de zijkant, met zijn armen gespreid als vleugels. Onbewust een Polygala myrtifolio, de vleugeltjesbloem. Een trein zoekt voorbij. Een vlinder. Een vliegtuig. Verder op de achtergrond het verkeer van de Europaboulevard en de oprit van de A-10. Ik werk verder aan mijn lijstje plantennamen. Michel van Zone2source stelde voor om definitieve naambordjes te maken. Ik had aan kaartjes gedacht of etiketten. Of schaduwen of schijngestalten of pootafdrukken, sorry, potafdrukken, negatieve ruimtes in een gat in de grond in de vorm van de plant zoals een wortelstelsel van een boom de weerspiegeling is van de kroon van de boom maar dan ondersteboven in de grond. Of misschien iets keramisch of klinkers op de plekken waar in de zomer de planten staan. Of iets klinkends. Tereens. De taal van de schimmels en de bacteriën en de planten. Schijnt de meest gesproken taal te zijn in de wereld. In wiens wereld. De flora wereld. Floriade wereld. Hier dus.

Passanten C 1. & C 2. Renée uit Oud-West en Anke van de Zoutkeetsgracht. Twee wandeldames komen de kas in. Met flinke rugzak en het boekje 'Wandelen buiten de binnenstad van Amsterdam' (met 228 km aan wandeling door de hele gemeente Amsterdam). Waarin dus ook een wandeling die door het Amstelpark gaat. Anke wil meteen wel op de foto. Renée twijfelt nog een beetje maar stapt uiteindelijk toch het kader binnen. Ze vinden zelf eigenlijk dat ze och een beetje als plant moeten poseren. Iets met armen en takken. Renée neemt toch een pose achterin de kas, met de rug naar de camera. Als plant zou ze graag naar buiten willen kijken. Anke besluit om op één been te gaan staan. Als een soort reiger dan maar als plant. Iets met een lange stam. Ik had ze net verteld over de Boomtomaat (*Cyphomandra betacea*). Dat lijkt Anke wel wat. Lange stam met grote bladeren en een paar pruimtomaten. Renée is niet per se een plant. Niet een specifieke. Maar wel een die naar buiten kijkt.

Anke en Renée wandelen door. Op weg naar het Weesperplein.

Passant ii.: Wieke van de Weesperzijde. Zij wil zeker als plant een positie innemen. Welke, zegt ze later als ze weer buiten staat. De Afrikaanse lelie. Haar zus knipt altijd de meeldraden uit de lelie omdat ze zo stinken. Op de foto heft Wieke haar armen omhoog. Takken. Het lichaam draait licht mee.

Een positie innemen gaat altijd gepaard met beweging. De beweging ernaar toe en de beweging ervan af. Eruit bewegen. Zoals zoveel dagdagelijkse posities worden ingenomen. Je loopt naar een stoel en gaat zitten. Je zit. Een positie. Dan sta je op en beweegt eruit.

Ondertussen staan er twee dames in de tuin. De een poseert voor de ander bij de Agave (of Aloë vera). Ik vraag of ik ze mag fotograferen in de kas. Als Agave. Het zijn twee zussen.

Passanten F. & G.: Ilonka uit de Pijp en Perla uit Nederhorst den Berg. Ze vertellen dat ze van Curaçao komen. De Agave blijkt toch een Aloë vera. Ik weet niet goed wat het verschil is. De kuip met hele kleine vetblaadjes met stekelrandjes laat zich determineren (of identificeren) als Aloë vera. Het zal wel familie zijn. Ze zoeken verschillende plekken om te gaan staan. Uiteindelijk besluiten ze naast elkaar, twee Agave's of Aloë's gearmd in de kas. Als zusters.

Er zijn planten in de kas, die om een of andere reden in de zomer ook zijn blijven staan, binnengebleven. Een is de, *Cyphostemma juttea*, ook wel de *Namibian grape* genoemd. Of in het Zuid-Afrikaans, Droog-mij-keel.

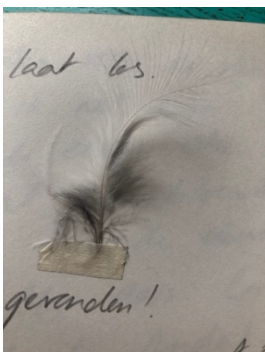

Dan een soort Yucca.

De *Yucca glauca* of de *Yucca filamentosa*. Claus zal het zeker weten maar die werkt niet op vrijdag.

De jonge ekster komt even langs. Ik zie nu pas wat hij doet als hij zo langs het raam wipt. Ik maar denken dat ie naar binnen kijkt. Naar mij. Niets van dat al. Hij vangt vliegen. Onderaan het glas aan de buitenkant landen vliegen op het raam. En spinnen waaien aan en andere insecten. Waarschijnlijk vliegen ze en dan worden ze tegengehouden door het glas van de kas, worden ze gestopt in hun vlucht. Daar wacht de ekster hen op. En eet ze op. Hij lijkt ook tegen de kuipen en potten op te springen, maar dat is blijkbaar ook het vliegvangen. Hij hipt als een soort Pingú tussen de plantenpotten en rent achter alles wat beweegt aan. Zoals een jonge kat van alles uit de lucht probeert te klauwen, maar dan met zijn vogelbek. Je kan zien aan zijn gedrag dat het een jong dier is, een puber. Ook hoe hij soms net te grote stappen neemt met zijn spillepoten. Ook het lukraak bewegen. Het plots stoppen om even met zijn snavel in zijn verenkleed te krabben. Een wit veertje laat los.

Een donsveertje, wit met zwart. Hebbes! Ha, net als ik dit bovenstaande veertje aan het filmen ben (het lijkt net een bewegende houtskooltekening op beeld), zie ik in mijn ooghoek de ekster binnen wandelen. Als ik mijn 1-minuut gefilmd heb kan ik hem ook nog net meepakken. Hij springt op de stoel die buiten voor de deur staat, daar waar ik net mijn boterham heb zitten eten. Ik had wat zonnebloemzaad van de korst op de grond voor de deur gegooid. Als aas. En de prooi hapte. Omdat ik heel stil zit te schrijven en hij ondertussen wel gewend is (denk ik) aan mijn gestalte zittend aan een tafeltje, komt hij nogmaals binnenstappen. Hij kijkt wat rond en verlaat de kas. Op naar interessantere plekken in het park. Een motor raast vol gas over de Europaboulevard, en zo te horen met een hele korte uitlaat. Het lijkt de Grand prix wel. Die is vandaag van start gegaan in Zandvoort. Wel een Grand prix maar geen muziekfestivals. De koning en zijn neoliberale vazallen regeren en bevelen. Het volk wandelt door de stad en

staat stil op de Dam. Ze roepen Boe! Op de stoep van het paleis. De Oranjes zijn een dagje naar het strand. Naar Zandvoort aan zee.

Plantnamen.

Plantposities van passanten in de kas.

Plantposities in de Oranjerietuin.

In de zomer.

In de winter.

Een volle kas.

Een lege tuin.

Waar blijven de namen.

Waar poseren de mensen in de winter.

Stemmen in de tuin. Sommige mensen zijn echt geïnteresseerd in de planten. Het is grappig (?) dat ik nu na enkele dagen al alle namen van de planten ken. En van de mensen die de kas zijn ingekomen voor een foto.

Een positie. Een plantenplek innemend.

TRUE NAVIGATION

Het ware richtingzoeken. Het ware richten tot.

Ware navigatie is de kunst van het plannen en het volgen van een route om zich daarmee van de huidige positie naar de bestemming te verplaatsen. Het woord 'navigatie' is afgeleid van het Latijnse woord *navis*, dat schip betekent en *agere*, dat in deze context bewegen of sturen betekent.

Ondertussen stuurt de stad weer nieuwe passanten door het park. Of stuwt ze...

- 1) Drontermaat - *Styphnandra* *deccoloba*
- 2) idem
- 3) Europees Dronterpalm - *Chamaecyparis* *humilis*
- 4) *Mitrananx* *levis* - *Agapanthus* *praecox*
- 5) zie 3
- 6) *Polygala* *myrsinifolia* - Vleugeltjesbloem
- 7) IJdelplant - *Cassia* *ovata*
- 8) Sterjanarijn - *Trachelospermum* *javanense*
- 9) Fire bush - *Veurbos* - *Hamelia* *patens*
- 10) *Brachychiton* *acerifolius* - Flame
Laurierboom
- 11) *Canna* *indica* - Indisch Bloemriet
Saka Siro
- 12) zie 11
- 13) Druif - *Vitis* *vinifera*
- 14) IJzerhard - *Verpera* *officinalis*
- 15) *Jacaranda* *mimosifolia* -
Palissanderboom
- 16) Weesdbloem - *Lantana* *camara*
- 17) Kleefland - *Pittosporum* *tobira*
- 18) Blauw Kardappelstruik - *Solanum* *tandajoi*

- 19) *Agave* *americana*
- 20) *Bougainvillea* *spectabilis*
- 21) *Cordia* *australis* - purpural -
Ledge Tree
- 22) *Aloe* *vera*
- 23) *Agave* *americana*
- 24) Europees Dronterpalm - *Chamaecyparis* *humilis*
- 25) *Nerium* *oleander*
- 26) *Callistemon* *citrinus* -
Langen pretser
- 27) Druif - *Vitis* *vinifera*
- 28) Olijf - *Olea* *europaea*
- 29) *Plumbago* *auriculata* -
Mantelboom
'osa' of 'verliepde luitenant'
- 30) *Laurier* *nobilis*
- 31) *Agave* *americana*
- 32) *Palissanderboom* - *Jacaranda* *mimosifolia*
- 33) zie 24

- 34) *Lagerstroemia* *indica* - Indische
Sering of eijzenboom
- 35) *Haaklelie* - *Crimum* *Moorei*
- 36) *Canna* *indica* - Indisch bloem
riet - Saka Siro
- 37) *Maastekboom* - *Pistacia* *lentissima*
- 38) zie 36
- 39) *Pittosporum* *tobira* - Kleefland
of Australische Laurier
- 40) Engelen trompet - *Brugmansia* *candida*
- 41) Sinaasappel - *Citrus* *sinensis*
- 42) *Callistemon* *citrinus* -
(Rode) Langen pretser
- 43) *Nerium* *oleander*
- 44) *Sparmannia* *africana* -
Kamerlinde
- 45) zie 42

- 46) Paradijsvogel bloem - *Strelitzia*
- 47) *Pittosporum* *tobira* - Kleefland
of Australische Laurier
- 48) Sinaasappel - *Citrus* *sinensis*
- 49) *Agapanthus* *praecox* - *Agapanthus* *levis*
- 50) *Laurier* *nobilis*
- 51) *Brachychiton* *acerifolius* -
Australische veldboom
Flaxen boom
- 52) *Lantana* *camara* - Wees-
bloem
- 53) Dadelpalm - *Phoenix* *dactylifera*
- 54) zie 51
- 55) zie 53
- 56) zie 51
- 57) *Brugmansia* *candida* -
Engelen trompet
- 58) zie 57

Wordt vervolgd